
Spis treści

Wstęp	11
Rozdział I. Wartość ekonomiczna a rachunkowość	15
1. Wartość ekonomiczna	15
1.1. Wartość ekonomiczna w aspekcie pomiaru	15
1.2. Różne postacie wartości ekonomicznej	16
1.3. Wybór jednostki miary	17
1.4. Dynamiczny aspekt wartości	19
2. Księgowe ujęcie wartości ekonomicznych	23
3. Wartość ekonomiczna w rachunku kosztów	25
4. Rachunkowość jako system pomiaru wartości ekonomicznych	26
4.1. Znaczenie terminu „rachunkowość”	26
4.2. Rachunkowość jako podsystem informacyjny podmiotu gospodarującego	27
4.3. Księgowość jako podsystem ewidencyjny rachunkowości	28
4.4. Podstawowe zasady pomiaru wartości i zmian kapitału w systemach rachunkowości finansowej	29
4.5. Interpretacja zasady kosztu historycznego w warunkach inflacji pieniądza	36
4.6. Rodzaje miar wartości stosowane w rachunkowości zarządczej	42
5. Podsumowanie	43
Pytania	44
Ćwiczenia	45
Rozdział II. Rachunkowość i controlling w sterowaniu ekonomiką przedsiębiorstwa	46
1. Zagadnienia sterowania ekonomicznego w przedsiębiorstwie	46
1.1. Procesy decyzyjne	46
1.2. Struktura problemu decyzyjnego	47
1.3. Sterowanie i regulacja	48
1.4. Systemy autonomiczne	49
1.5. Przedsiębiorstwo jako system autonomiczny	50
1.6. Regulacja procesów ekonomicznych	51
1.7. Sterowanie ekonomiczne w przedsiębiorstwie	52
1.8. Wzorcowe wartości wielkości ekonomicznych	53
2. Rola rachunkowości w sterowaniu ekonomicznym	54
2.1. Rola rachunkowości w regulowaniu wielkości ekonomicznych	55
2.2. Rola rachunkowości w utrzymywaniu przedsiębiorstwa w stanie równowagi ekonomicznej	58
3. Rachunkowość finansowa, zarządcza i controlling	60

4. Główne rodzaje problemów decyzyjnych rozwiązywanych w ramach rachunkowości zarządczej	63
5. Podsumowanie	65
Pytania	66
Ćwiczenia	66
Rozdział III. Rachunkowość w sterowaniu inwestycjami	68
1. Inwestowanie	68
2. Analiza wartości pieniądza	69
2.1. Wartość przyszła i teraźniejsza	69
2.2. Sumy okresowych wpływów (wpłat)	71
2.3. Wpłaty w podokresach roku przy rocznym oprocentowaniu	74
2.4. Formuły dyskontowe przy kapitalizacji ciągłej	77
3. Analiza stopy zwrotu projektów inwestycyjnych	78
3.1. Wewnętrzna stopa zwrotu (IRR)	78
3.2. Obliczanie wielkości wpływów netto	81
3.3. Wewnętrzna stopa zwrotu a inflacja	82
4. Sposoby oceny projektów inwestycyjnych	83
4.1. Kryterium NPV	83
4.2. Kryterium NPV przy uwzględnieniu ryzyka	84
4.3. Wskaźnik efektywności inwestycji	88
4.4. Inne metody analizy projektów inwestycyjnych	89
4.5. Księgowa stopa zwrotu nakładów	91
4.6. Ocena stopy dyskonta	91
5. Rodzaje efektów inwestycyjnych i kalkulacja ich wartości	93
5.1. Rezultaty działań inwestycyjnych	93
5.2. Wycena obiektów będących rezultatem działalności inwestycyjnej	95
6. Złożone decyzje inwestycyjne	97
6.1. Uwzględnienie kapitału obrotowego	97
6.2. Decyzje wymiany	98
6.3. Dodatkowe właściwości wskaźnika efektywności inwestycji	100
7. Podsumowanie	101
Pytania	102
Ćwiczenia	102
Dodatek. Liniowy model stopy zwrotu	104
Rozdział IV. Podstawy rachunku i kontroli kosztów	108
1. Podstawowe pojęcia i klasyfikacje	108
1.1. Pojęcie kosztu	108
1.2. Klasyfikacja kosztów	109
1.3. Koszty zmienne i stałe	113
2. Schemat systematycznego rachunku kosztów	116
3. Kalkulacja kosztów produktów	119
3.1. Kalkulacja a organizacja procesu wytwarzania	119
3.2. Kalkulacja podziałowa	120
3.3. Kalkulacja podziałowa ze współczynnikami	124
3.4. Kalkulacja braków i ubytków	125
3.5. Kalkulacja i doliczanie kosztów wydziałowych	127
3.6. Kalkulacja zleceniowa	131
3.7. Kalkulacja produkcji sprzężonej i ubocznej	134
3.8. Nowe koncepcje kalkulacji	136

4. Kontrola kosztów	143
4.1. Schemat kontroli kosztów	143
4.2. Analiza odchyień kosztów bezpośrednich	145
4.3. Analiza odchyień kosztów ogólnych	146
5. Ceny określane na podstawie kosztów	150
5.1. Ogólna formuła ceny kosztowej	150
5.2. Rodzaje i wielkość marży	152
6. Systemy rachunku kosztów	153
7. Podsumowanie	159
Pytania	160
Ćwiczenia	160
Rozdział V. Analiza przedsięwzięć gospodarczych na podstawie wielkości krytycznych.	
Planowanie zysków i decyzje krótkoterminowe	164
1. Założenia podstawowe	164
2. Punkty krytyczne produkcji i sprzedaży	166
3. Wskaźniki oparte na krytycznych rozmiarach działalności	169
4. Marża jako wielkość decyzyjna	172
5. Punkt krytyczny kosztów	177
6. Punkt krytyczny ceny	178
7. Analiza CVP w rachunku wielookresowym	180
8. Wybór odpowiednich pozycji kosztów i rachunek utraconych korzyści	184
9. Decyzje krótkoterminowe	185
10. Podsumowanie	187
Pytania	189
Ćwiczenia	189
Rozdział VI. Rozrachunek wewnętrzny	193
1. Problematyka rozrachunku wewnętrznego w przedsiębiorstwie	193
2. Mierniki oceny wykonania zadań przez samodzielne jednostki	196
2.1. Stopa zwrotu z kapitału	196
2.2. Zysk pomniejszony o procent od kapitału (zysk rezydualny)	199
2.3. Ocena kierownictwa zakładu	201
3. Ceny wewnętrzne produkcji pomocniczej i podstawowej	202
3.1. Ceny wewnętrzne oparte na kosztach	204
3.2. Ceny wewnętrzne rynkowe	206
3.3. Ceny wewnętrzne negocjowane	208
3.4. Ceny wewnętrzne gwarantujące określoną stopę zwrotu kapitału	209
3.5. Ceny wewnętrzne a inflacja	212
4. Rozliczanie produkcji pomocniczej	214
5. Podsumowanie	215
Pytania	216
Ćwiczenia	217
Rozdział VII. Rachunkowość w zarządzaniu majątkiem trwałym	218
1. Środki trwałe. Podstawowe pojęcia i klasyfikacja	218
2. Deprecjacja i amortyzacja środków trwałych	219
2.1. Metody amortyzacji	221
2.2. Amortyzacja środków trwałych a stopień ryzyka firmy	225
3. Środki trwałe pozyskiwane w drodze umowy dzierżawnej (leasing)	225
3.1. Rodzaje leasingu	225

3.2. Plan płatności w umowie leasingowej	227
4. Zarządzanie kosztami eksploatacji i napraw środków trwałych	228
5. Terotechnologia — koncepcja kompleksowego sterowania gospodarką środkami trwałymi	232
6. Podsumowanie	233
Pytania	234
Ćwiczenia	234
Rozdział VIII. Koszty zarządzania zapasami	236
1. Identyfikacja problemów	236
2. Wielkości niezbędne do sterowania zapasami	238
2.1. Ekonomiczna wielkość dostawy	238
2.2. Termin lokacji zamówienia	240
2.3. Wskaźniki rotacji zapasów	241
2.4. Prognozowanie zużycia	242
3. Zagadnienia organizacji systemu gospodarowania zapasami materiałów	244
3.1. Charakterystyka grupy materiałów podstawowych	244
3.2. Charakterystyka grupy materiałów pomocniczych	246
3.3. Charakterystyka grupy materiałów pozostałych	247
4. Zarządzanie zapasami przy organizacji wytwarzania typu JIT	248
5. Zagadnienia wyceny materiałów	250
6. Podsumowanie	251
Pytania	252
Ćwiczenia	253
Rozdział IX. Analiza cen, sprzedaży i rentowności	254
1. Analiza cen	254
1.1. Rynkowe uwarunkowania przychodów ze sprzedaży	254
1.2. Struktura ceny przy efektywnym rynku	257
1.3. Ceny a inflacja	259
2. Analiza sprzedaży	261
2.1. Optymalny rozmiar sprzedaży	261
2.2. Analiza odchyleń na sprzedaży	264
2.3. Metoda kolejnych podstawień	265
2.4. Analiza odchyleń — jeden produkt	266
2.5. Analiza odchyleń — wiele produktów	267
3. Analiza zysku	269
4. Analiza rentowności	271
4.1. Księgowa a ekonomiczna stopa zwrotu	272
4.2. Analiza stopy zwrotu	275
4.3. Analiza rentowności netto	278
5. Podsumowanie	281
Pytania	282
Ćwiczenia	282
Rozdział X. Sporządzanie budżetu przedsiębiorstwa. Planowanie finansowo-kosztowe	284
1. Planowanie działalności gospodarczej w aspekcie rachunkowości	284
2. Sposoby sporządzania planów kosztów i przychodów	286
2.1. Plan kosztów w układzie rodzajowym	286
2.2. Plan przychodów ze sprzedaży	287
2.3. Plan kosztów całkowitych	288

2.4. Plan produkcji nie zakończonej	288
2.5. Plan wyniku finansowego	289
3. Planowanie kapitału obrotowego	290
3.1. Współczynnik rotacji	290
3.2. Rozmiar kapitału obrotowego	291
4. Planowanie kosztów w układzie kalkulacyjnym	293
4.1. Pozycje kalkulacyjne	293
4.2. Planowanie kosztów pośrednich	294
4.3. Planowanie kosztów nowego produktu	296
5. Planowanie przychodów i rozchodów środków pieniężnych	296
5.1. Okresowy wynik finansowy a stan środków pieniężnych	297
5.2. Prospektywne bilansowanie stanu środków pieniężnych	298
6. Podsumowanie	302
Pytania	304
Ćwiczenia	304
Rozdział XI. Wskaźniki oceny płynności, produktywności i wypłacalności	306
1. Cele i sposoby analizy sprawozdań finansowych	306
2. Analiza sprawozdań spółki akcyjnej	308
3. Analiza płynności	309
3.1. Ocena funduszu w obrocie	310
3.2. Ocena wskaźników rotacji	311
3.3. Koncepcja cyklu netto	313
4. Analiza produktywności i zyskowności	313
4.1. Wskaźniki produktywności	314
4.2. Ocena zysku firmy	317
5. Analiza zdolności przedsiębiorstwa do spłacania kredytów długoterminowych (wypłacalności)	320
6. Podsumowanie	326
Pytania	327
Ćwiczenia	327
Rozdział XII. Perspektywy i kierunki rozwoju rachunkowości zarządczej i controllingu	329
1. System trójwymiarowej rachunkowości	329
1.1. Teoretyczne podstawy trójwymiarowej rachunkowości	330
1.2. Uproszczony przykład trójwymiarowej rachunkowości	334
1.3. Podstawy organizacyjne trójwymiarowej rachunkowości	337
2. Model rachunku wyników	339
2.1. Koncepcje efektywności rynku	340
2.2. Model rachunku wyników przy efektywnym rynku	342
2.3. Struktura rachunku zysków i strat	346
3. Elementy rachunku kosztów kapitału ludzkiego	347
3.1. Rachunek kosztów w rachunkowości społecznej	347
3.2. Główne hipotezy i założenia	349
3.3. Miary i modele wartości kapitału społecznego	350
3.4. Niekonwencjonalne modele płac	351
3.5. Sprawozdanie o wartości dodanej	357
4. Rachunkowość w zarządzaniu strategicznym	359
5. Podsumowanie	366
Tablice	367
Literatura cytowana	372